

Zuzana Ramajzlová: Fáze akutní pomoci ukrajinským uprchlíkům končí, naše podpora určitě ne

20.6.2023 - Katarína Pleskot Kollárová | Člověk v tísni

Co je náplní tvé práce na pozici vedoucí SOS Ukrajina pro Českou republiku?

Prakticky jsem zodpovědná za koordinaci podpory ukrajinských uprchlíků, kterou realizuje Člověk v tísni na našem území. S kolegy působíme v deseti krajích, ale na podpoře spolupracujeme i s mnoha dalšími organizacemi.

Jak organizace přistoupila k rozdělení finančních prostředků, které donoři a jednotliví dárci poslali do sbírky SOS Ukrajina?

Od začátku války vnímáme s každým rozhodnutím velký závazek vůči všem našim dárcům, kterých bylo asi půl milionu. Vždy jsme v naší práci opravdu pečlivě zvažovali, na co svěřené finance efektivně použít i s kým budeme spolupracovat, abychom se zaměřili na ty nejpalčivější problémy a pomohli co největšímu počtu lidí.

Přibližně 90 procent vybrané částky jsme alokovali na pomoc přímo na Ukrajině. Bylo ale logické, že i lidem, kteří přijdou na naše území, bude potřeba zajistit pomoc. Mezi našimi dárci bylo dost těch, kteří si přáli s ohledem na to, kolik maminek s dětmi k nám přišlo hledat bezpečí, abychom jim pomohli právě tady v Česku. Na tuto pomoc jsme tedy vyčlenili něco přes 5 procent prostředků ze sbírky. A dalšími zhruba 4 procenty jsme zafinancovali pomoc ukrajinským uprchlíkům v Moldavsku, kde má Člověk v tísni také pobočku. (Pozn.: Statistice ukrajinských uprchlíků prošly Moldavskem a nyní jich v zemi zůstává asi 100 tisíc.)

Na co jsme se nejvíce soustředili tady v ČR?

Pár týdnů po invazi jsme i na našem území poskytovali přichozím klasickou humanitární pomoc. Teď pomáháme více s integrací a adaptací. Prioritou na další období bude pomoc nejzranitelnějším skupinám a zachování psychosociální podpory.

Se kterými dalšími organizacemi jsme se spojili, abychom pomoc zajistili co nejefektivněji a dle jakých kritérií jsme je vybírali?

Celkem jsme v minulém roce spolupracovali se 116 organizacemi, nyní je to 23 organizací a postupně budeme tento počet dále snižovat. Spolupráci jsme vždy zvažovali podle situace tak, aby to bylo pro ukrajinské uprchlíky rychlé a užitečné. Například potřebovali nějakou specifickou odbornou pomoc, kterou jsme poskytli v součinnosti s jinou organizací, nebo stejnou podporu, jako jsme nabízeli my, jen v místě nebo oblasti, kde jsme aktuálně nepůsobili. Nejvíce jsme se soustředili na možnost pomoci zranitelným skupinám, maminkám s dětmi, materiální pomoc nebo finanční poradenství. Snažili jsme se také podpořit potravinovou pomoc prostřednictvím potravinových bank nebo zohlednit akutní potřeby psychologické podpory pro děti.

Partnerské organizace podpořené ze sbírky SOS Ukrajina najdete tady.

Jak byly připraveny naše regionální pobočky na takové množství práce a jak se musely přizpůsobit situaci?

Před ruskou invazí měla naše organizace tři pracovníky pro práci s uprchlíky v Česku. To se razantně změnilo, nabrali jsme mnoho nových kolegů a kolegyně. Tým terénních pracovníků, který se u nás věnuje pomoci uprchlíkům, se rozrostl až na 100 lidí. Jsme rádi, že jsou mezi nimi i samotní uprchlíci, nebo u nás spíš uprchlice. Zastávají různé pozice, jako například sociální pracovnice, psychologky nebo pedagožky, a spolu s námi teď aktivně pomáhají svým krajanům.

Když se ohlédněš zpět na to náročné období, je něco, co bychom měli udělat jinak?

Postupovali jsme koordinovaně krok za krokem podle aktuálních potřeb a myslím si, že bychom toho moc nezměnili. Snad jen že jsme měli společně s obcemi zájem na tom, aby tu vzniklo modulární bydlení, nejen na krátký čas pro ukrajinské uprchlíky, ale aby mohlo třeba i později posloužit dalším lidem v tíživé životní situaci. Nicméně vzhledem k systému veřejných zakázek a stavebních předpisů se nám nepodařilo tento záměr realizovat, současný stav systému flexibilní postup výstavby udržitelného bydlení neumožňuje.

Provozujeme také adaptační skupiny, co je jejich cílem a dokdy je plánujeme zachovat?

Jsou to skupiny pro děti předškolního věku a plní zejména dva účely. Tím prvním je hlídání dětí pro maminky, jejichž děti se nedostaly do školek. Neměly by jinak možnost jít do práce a dostaly by se tak do složité finanční situace. Zároveň s tím naplňujeme integrační potenciál. Děti se nenásilně učí česky, seznamují se s českými realitami a zvykají si na novou situaci. V adaptačních skupinách jsme se rozhodli pokračovat ještě v příštím roce.

Propojení spolupráce všech organizací, jednotlivých spolků, iniciativ a dobrovolníků bylo v této krizi velmi unikátní. Jak fungovala naše spolupráce se státním aparátem?

Od začátku pomohlo, že byly v rámci krizového řízení nastaveny komunikační mechanismy, a to jak mezi neziskovým sektorem a zástupci státního aparátu, tak postupně mezi jednotlivými resorty. Také oceňuji aktuální řízení, které přešlo přirozeně z Ministerstva vnitra na skupinu, již vede zmocněnkyně vlády pro lidská práva Klára Šimáčková Laurenčíková a ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka. Myslím, že se velmi snaží o naplnění cílů v oblasti integrace a adaptace uprchlíků na národní úrovni. Je jasné, že ne vždy se pohledy shodují, ale možnost konfrontovat potřeby různých zranitelných skupin je dobrá. Udělali jsme si mezinárodní srovnání podpory v bydlení ve státech EU, všude se plošnější podpora různým způsobem omezuje, takže máme obavy z vývoje, který bude od 1. 7. 2023 právě v souvislosti s bydlením uprchlíků.

Jakou psychosociální podporu nyní Člověk v tísni poskytuje a jak se tato potřeba od začátku války vyvíjela?

Na začátku lidé potřebovali hlavně materiální a finanční pomoc. Později už více sofistikované poradenství v sociální nebo právní oblasti týkající se jejich pobytu, humanitární dávky, možnosti bydlení, zprostředkování práce, vzdělání pro děti a další. S tím také začala narůstat potřeba psychologické podpory, a to u dětí i dospělých. Vnímáme tuto potřebu jako velmi naléhavou, narážíme však na nedostatek psychologů pro obě věkové skupiny, i psychiatrická péče je celkově pod potřebnou kapacitou. Zaměstnáváme proto také vlastní ukrajinské psychologky nebo podporujeme regionální i celostátní organizace, které se této důležité péči věnují, např. terapeutickou linku Sluchátko, Ledovec nebo Amigu.

Akutní fáze pomoci nyní končí, na co se dál budeme soustředit?

Vidíme, že stát už nastavil mechanismy pomoci, ať už se jedná o různé dávky, nebo možnosti v oblasti bydlení, vzdělávání, zdravotní péče apod. Resorty se postupně adaptovaly na poskytování podpory. My proto nyní uzavíráme pomoc, která byla velmi široká, a přecházíme k podpoře těch

nejzranitelnějších. V našich službách se zaměříme zejména na lidi, kteří z nějakých důvodů „vypadávají“ např. z trhu práce, mají třeba zdravotní hendikep nebo naráží na bariéry aktuálně nastaveného systému, nemají finanční příjmy, a nemohou tu proto důstojně žít. U nás budeme i nadále provozovat naši help linku. Priority máme za celou organizaci teď v rozsáhlé práci přímo na Ukrajině, pomáháme tam kromě jiného vnitřním uprchlíkům.

V Česku je také nejasný počet dětí bez doprovodu rodinných příslušníků. Máme nějakou specifickou podporu i pro tuto velmi zranitelnou skupinu?

Od začátku jsme vnímali, že je tu velmi ohrožená skupina mladistvých z Ukrajiny, ke kterým je těžké se dostat nebo získat důležité informace, abychom jim mohli pomoci. Jedná se zejména o děti v citlivém věku 15–18 let, které jsou tu bez své rodiny. Není u nich zcela jasné, zda například zcela nepřerušily své vzdělávání, kde přesně pobývají, někdy se ani z různých důvodů neregistrovaly při prodlužování dočasné ochrany. Rádi bychom jim pomohli, aby se nestaly obětí jakékoliv formy vykořisťování, aby měly možnost důstojného bydlení a vzdělávání, i proto se nyní soustředíme na vybudování nových ubytovacích zařízení ve spolupráci s Armádou spásy. Vnímáme to jako velmi důležité, pomáhat právě této ohrožené skupině, jelikož často tu není nikdo jiný, kdo by jí pomohl.

S novým zněním Lex Ukrajina přichází od 1. 7. 2023 řada změn v oblasti ubytování. Představuje to nějaké zásadní hrozby?

Bohužel očekáváme a již nyní pozorujeme řadu nejasností v této oblasti. Zejména se jedná o definici zranitelnosti, která s velkou pravděpodobností nepokryje všechny, kteří nouzové ubytování budou nadále potřebovat. Snažíme se o těchto hrozbách včas informovat, s klienty další kroky konzultovat a předcházet tak možným problémům. Pokud kraje nepomohou najít náhrady za zrušené kapacity, hrozí, že uprchlíci zůstanou bez domova. Přísná pravidla se budou vztahovat i na osoby se zdravotním postižením bez dokladu o postižení z Ukrajiny nebo na postižené, kteří čekají na posouzení svého stavu v českém systému, nebo například na seniorku, které je 64 let.

<https://www.clovekvtisni.cz/faze-akutni-pomoci-ukrajinskym-uprchlikum-konci-nase-podpora-urcite-ne-v-cr-se-nyni-zamerime-na-ty-nejzranitelnejsi-a-budeme-pokracovat-v-dalsi-pomoci-lidem-primo-na-ukrajine-rika-zuzana-ramajzlova-vedouci-sos-ukrajina-cesko-10400gp>